

Un geni de les matemàtiques i un home estrany

“És evident que mai no va llegir cap diari; que es teixia els propis guants; que cada dos per tres perdia les maletes, els llibres, els abrics; i que les poques vegades que trencava el seu obstinat silenci, a taula, esclatava en un quequeig estrident o una sonora riulla” (paraules de Hans Magnus Enzensberger sobre Alan Turing a *Mausoleum*).

Per a la majoria dels seus contemporanis, Alan Turing es va comportar, al llarg de la seva vida, com un pertorbat; era un home que confiava en les màquines.

Turing creia que si un ordinador, en un diàleg amb humans, arribava a fer-se passar per un d'ells, en quedaria demostrada la intel·ligència. El matemàtic britànic va predir que hi hauria aquesta mena de màquines abans de l'any 2000.

És cert que encara haurem d'esperar un temps perquè arribi aquest ordinador, però l'assaig que va fer Turing el 1950, aparentment extravagant, implica el naixement d'un concepte totalment renovador: la intel·ligència artificial.

Tanmateix, Turing no tan sols destacava per la seva audàcia visionària: alguna vegada, aquest estrofolari pensador havia lligat la tassa de cafè al radiador, temorós d'un robatori, o havia cercat el consol d'un ós de peluix.

Extravagant, del principi a la fi.

Més enllà de l'àmbit de la seva feina, aquest home estrambòtic, que sempre es mossegava les ungles, és un fantasma. Ara per ara, les úniques imatges conegudes en són unes quantes fotos en blanc i negre, que no ofereixen pistes sobre la seva vida privada. Mostren un home minyonívol, d'aparença tímida, amb la clenxa molt dreta.

La seva fi s'ajusta perfectament a la imatge excèntrica que havia projectat: l'any 1954, quan tenia 41 any,

Alan Turing va ser un pioner de l'era de la informàtica. En el centenari del seu naixement, el món recorda la figura del geni de les matemàtiques, mort en circumstàncies tràgiques.

Una imatge d'Alan Turing en un moment de descans, l'any 1950.

va mossegar una poma emmetzinada, i d'aquesta manera va retre un homeatge simbòlic al seu film preferit, el clàssic de Disney *Blancaneu i els set nans*.

Enguany, el superdotat Turing hauria fet cent anys. Aquest home va deixar la comunitat científica astorada, per

primera vegada, quan tenia només 24 anys, l'any 1936. Amb l'assaig *Sobre els nombres calculables*, va crear la base teòrica del cervell electrònic, que pot calcular la totalitat dels problemes que tenen solució: havia nascut la idea de l'ordinador. Però, de quina manera es pot arribar a explicar que aquesta obra tingui tanta importància com la supercalculadora de Konrad Zuse d'aquella mateixa època, anomenada Z1, i creada amb planxes de marqueteria serrades?

Les circumstàncies i l'esperit de l'època van convertir la seva prometedora carrera en una tragèdia. El currículum de Turing va assolir un punt culminant quan tenia tan sols 27 anys i el govern britànic el va fitxar perquè formés part de l'equip encarregat de desxifrar els codis i els missatges en clau de les potències de l'Eix, al complex de Bletchley Park. Gairebé tot sol, Turing va poder trencar els codis de la llegendària màquina de xifratge Enigma, utilitzada pel Wehrmacht alemany.

En aquest il·lustre cercle de grans jugadors d'escacs i genis dels enigmes, l'extraordinària habilitat de Turing destacava sobre la resta: “Era el primer entre els iguals”, resumeix Norbert Ryska, el director del museu Heinz-Nixdorf de Paderborn, a Alemanya, que acaba d'inaugurar una exposició commemorativa. Els companys l'anomenaven, respectuosament, “The Prof”.

Turing també tenia determinades manies, carregades d'excentricitat: sota l'abric, preferia dur-hi només el

pijama. I a principi del mes de juny es passejava, entre els que patien la febre del fenc, amb la seva bicicleta i una màscara antigàs.

Turing no parava gaire temps en un mateix lloc. “Era com si l’atabuixessin, anava a corre-cuita d’un indret a un altre”, explica Stefan Stein, un dels curadors de l’exposició alemanya. No esperava gairebé mai que les seves idees esdevinguessin una realitat. Produïa novetats ininterrompudament: no tan sols va consolidar la base teòrica de la informàtica moderna, sinó que també va crear una computadora que utilitzava tubs i que tenia una memòria ràpida per a les dades digitals. Finalment, l’any 1950 va formular el concepte d’intel·ligència artificial.

Martiri, mort i transcendència.

“La pregunta clau hauria estat la següent: quin serà el seu proper descobriment?”, planteja l’informàtic Rainer Glaschick, que ha assessorat els organitzadors de l’exposició alemanya. Però la font es va assecar massa aviat.

Un migdia, un dels treballadors domèstics de Turing el va trobar mort al llit. Tenia escuma a la comissura dels llavis (prova d’un emmetzinament amb cianur potàssic). Potser el primer gran heroi de l’era informàtica s’havia acabat consumint, després d’anys de creativitat explosiva.

Sembla que Turing, homosexual, es va voler embolicar amb un noieta d’intencions poc clares i va tenir problemes; la seva inclinació envers els homes va ser objecte d’un procés judicial. Tot d’una, Turing, l’heroi de la guerra, l’innovador incomparable, va passar a ser martiritzat per l’autoritat britànica, amb un procés sense precedents. Va haver d’escollir: un any de presó o un tractament amb hormones femenines, estrògens, que havien d’inhibir el seu impuls sexual.

Turing es va decantar per la segona opció. Aquest robust esportista (que tenia una marca a la marató de 2 hores i 46 minuts) va començar a patir depressions, pel procés de feminització gradual que començava a experimentar.

La indústria de Hollywood ha descobert en la tràgica vida d’aquest geni el material per a un èxit de taquilla. És previst que l’actor Leonardo DiCaprio interpretarà el paper de Turing.

EL TEMPS

Al museu de Bletchley Park, seu del quarter general de la intel·ligència britànica on va treballar Turing,

En aquesta època d’absoluta bogeria per la tecnologia, la gent venera Steve Jobs com si es tractés d’una estrella del pop, però també hi ha un lloc, i ben merescut, per a l’avi del món digital. Si Turing fos viu en aquests temps d’ara, molt més liberals que no pas els seus, s’hauria acabat convertint en un gegant de la indústria informàtica?

“I ara!”, sentència l’assessor Rainer Glaschick, “Probablement no s’hauria

“La pregunta clau és la següent: quin hauria estat el seu proper descobriment?”

fet ric.” Entre la planificació i la realització dels projectes d’Alan Turing ha passat massa temps. Els drets de les patents haurien anat a parar a companys molt més hàbils en els negocis.

Els experts del museu creuen que el lloc de Turing és davant l’escriptori, el món de les idees. Aquest equip està molt pendent d’un tresor que acaben de rescatar del soterrani de la Universitat de Münster: es tracta d’unes separates de dos articles de Turing, que l’autor va enviar-hi a requeriment d’un professor d’aquesta universitat.

Com que gairebé no s’ha conservat cap original dels treballs de Turing, aquests escrits tenen un gran valor, i molt especialment perquè un d’aquests documents és “trufat”, com anomenen les rareses els experts. Turing va escriure-hi, a mà, “amb una cordial